

Sustainocratie

*De nieuwe democratie
waarin alleen de mens centraal staat*

JEAN-PAUL CLOSE

MultiLibris

© 2012 Jean Paul Close, uitgeverij MultiLibris

ISBN: 978 94 6000 015 7

NUR: 906, 907

1e druk november 2012

Layout en vormgeving: Erik Kunst, Uitgeverij MultiLibris

Meer informatie:

e-mail:

JP@STADVANMORGEN.COM

blog:

WWW.MARKTLEIDERSCHAP.WORDPRESS.COM

experimenteren met sustainocratie:

WWW.STADVANMORGEN.COM

eerste sustainocratische cooperatie in de werkelijkheid:

WWW.AIREAS.COM/AIR

Copyright

Op deze uitgave rust standaard auteursrecht en uitgevers copyright volgens de beperkingen en juridische belangenbeveiliging van de huidige maatschappij. Deze beveiligende noodzaak komt voort uit de gestructureerde en gefundeerde angst voor plagiaat en respectloos misbruik door derden van het talent van de makers van dit werk. Deze cultuur van angst en wantrouwen stelt dit boek juist ter discussie. Als dit gevoel zou kunnen worden vervangen door onderling respect voor talent dan zou elke beperking weggenomen kunnen worden en in alle openheid de bundeling van krachten en samenwerking duurzame vooruitgang kunnen bevorderen.

Om het goede voorbeeld te geven mogen de zienswijzen, modellen en werkwijzen uit deze publicatie zonder toestemming van de auteur en uitgeverij worden gebruikt mits de volgende bronvermelding (*Titel van dit boek, jaar van uitgave, naam van de auteur*) steeds wordt genoemd uit respect voor het intellectuele oorsprong ervan.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding – 7

Voorwoord van prof. Paul de Blot – 12

Bewustwording – 19

DEEL I

Er was eens ... de Mens – 24

De menselijke natuur – 36

Het is gezin, de basisorganisatie van de mens – 55

DEEL 2

Mijn eigen transformatie – 93

DEEL 3

De praktijk van de nieuwe maatschappij – 121

Slotwoord – 209

INLEIDING

Geld biedt geen oplossing meer

Als we de huidige lange reeks crisissen in de westerse wereld relativeren dan komen we tot de conclusie dat er een grote verandering noodzakelijk is. Veel mensen voelen dat ook aan maar zijn zich misschien niet bewust dat men er zelf een hoofdrol in speelt. Het gevoel dat een crisis alleen voor andere mensen is, de angst om door een crisis geraakt te worden of de pijn als je er midden in zit is voor velen te verblindend om een nieuwe werkelijkheid te durven zien. Men tracht altijd een bekende werkelijkheid in stand te houden, zeker als deze jarenlang veel voldoening heeft gegeven. Dat geldt niet alleen voor de gewone mens maar ook voor degenen die wij als lokale, landelijke of wereldleiders kennen, zowel politiek en zakelijk. Zij worden veelal democratisch gevraagd om het verleden in stand te houden, niet om een menselijke toekomst vorm te geven.

Ondertussen stapelen de problemen zich op die blijkbaar niet (alleen) met geld op te lossen zijn. De staatsschulden hebben schrikbarende proporties aangenomen, de werkloos-

heid rijst de pan uit, vervuiling en klimaatverandering zet ons voor onverwachte dilemma's en zelfs de natuur lijkt er een schepje bovenop te doen door de ene natuurramp na de ander. Als geld geen oplossing meer is wat dan wel? Het antwoord is even logisch als uitdagend voor ons allemaal in deze tijd en staat in dit boek. Het gaat over de talentvolle en tegenstrijdige mens, haar zelfbewustzijn en haar manier van zichzelf organiseren in complexe samenlevingsvormen.

Drie delen:

Het werk verdeel ik voor het leesgemak in drie delen.

Het eerste deel schetst het historische perspectief van de ontwikkeling van de mensheid vanaf haar ontstaan tot het grote moment dat wij nu beleven. Deze uitleg is vooral interessant om ons in te laten zien dat alles wat er gebeurt, hoe pijnlijk of uitdagend ook, eigenlijk heel normaal is en voortkomt uit een evolutionaire ontwikkeling waar wij allemaal een onderdeel van zijn.

Dit historisch inzicht leidt in vele gevallen tot een bepaald persoonlijk bewustzijn dat enerzijds zich zorgen maakt over wat er komen gaat en anderzijds zich erover verheugt. Deze paradox komt voort uit de twijfels rond de transitie zelf, niet over de toekomst. De een zegt dat het einde van het oude tijdperk gepaard gaat met oorlogen, hongersnood, natuurgeweld en veel menselijk leed. Dit zou leiden tot de sterfte van drie van de vier mensen op aarde, nog binnen de komende decennia. Deze redenering is logisch want het is

VOORWOORD VAN PROF. PAUL DE BLOT

Dit boek gaat over menselijke organisaties.

De voorzitter van de IFOH (International Forum for Organizational Health) heeft als specialist sociale geneeskunde veel ervaring met burn out gevallen. Als medicus voelt hij zijn onmacht om mensen te genezen die door de organisatie ziek zijn gemaakt. Het is de organisatie die ziek is. Hij pleit daarom voor Human Being Management in plaats van Human Resources Management. Hiermee stoten we op het onderscheid tussen het doe-niveau en het zijns-niveau van een organisatie.

Het menselijk leven is een dualisme van stof en geest, dat is het fysieke en spirituele karakter van ons bestaan. In India zegt men: *"je ademt God in en je ademt God uit"*. Dit dualisme is een nooit te overwinnen spanningsveld waardoor we voortdurend voor keuzes staan die rationeel zijn op te lossen. Het is een spanningsveld tussen de rationele zekerheid van het verstand en het spirituele inzicht van het hart. Een moeder voelt aan dat haar kind ziek is maar de arts stelt zijn diagnose op grond van de verstandelijke duidelijk-

heid van de symptomen. Geliefden voelen elkaar aan vanuit deze spirituele kracht van het hart. Dagelijks staan we voor keuzes op het scherp van dit spanningsveld. Moet ik harder werken en meer geld maken of meer tijd aan mijn gezin besteden? Moet ik mensen ontslaan of met minder winst tevreden zijn? Willen we nog een kind erbij of niet? Het zijn vragen die niet met een rationele zekerheid of op advies van een deskundige zijn te beantwoorden, maar enkel vanuit je eigen hart kunnen worden beslist.

In het bedrijfsleven en in organisaties in het algemeen, ongeacht het karakter ervan, werkt men altijd op de twee niveaus van het doen en het zijn. Op het doe niveau is men gericht op prestaties, op winst, op meetbare en controleerbare resultaten, die gebruikt worden als uitgangspunt voor de planning. Het gaat echter mis als de omstandigheden in grijpend veranderen. Op dit doe niveau kunnen we enkel met zekerheid nagaan wat er in het verleden fout gegaan is en wat er goed liep, maar niet wat er in de toekomst gaat gebeuren. Het doen is wel doelgericht, maar enkel op korte termijn berekenbaar.

Op het zijnsniveau verloopt het proces heel anders. We gaan uit van een droom, een ideaalvisie die we uiteindelijk willen bereiken. In dit toekomstperspectief van duurzaamheid is geen controle mogelijk. Deze visie is meer geestelijk van aard en is de bron van de bezielende kracht en energie. In

BEWUSTWORDING

De mens ontwikkelt zich door middel van de vele plezierige en minder plezierige gebeurtenissen die zich voordoen in een leven. Sommige mensen ervaren daarbij na verloop van tijd een soort innerlijke doorbraak, een gevoel van hoger bewustzijn dat verder gaat dan de normale kijk op de dagelijkse gang van het leven. Zo'n persoonlijke bezieling komt vandaag de dag steeds vaker voor. Dat komt omdat we nu een levensverwachting bereiken die hoog genoeg is om de aaneenschakeling van vele ervaringen een plekje te geven in een zichzelf openbarende realiteit die de dagelijkse gang van zaken overschrijdt. Wij hebben ook veel meer informatie ter beschikking om gebeurtenissen te relativiseren en erover na te denken. Uiteindelijk krijgt men een soort universeel besef, een gevoel van begrip van, voor en over het grotere geheel.

Dit noem ik *"het hogere bewustzijn"*.

Dit boek introduceert dit hogere bewustzijn dat in het verle-

den was toebedeeld aan een beperkte groep mensen, van wie er enkelen zelfs de wereldgeschiedenis hebben beïnvloed. Namen die wij nog dagelijks tegenkomen. Dan denk ik aan bekende personen uit de wijsbegeerte, godsdienst en algemene menselijkheid, zoals Socrates, Plato, Jezus Christus, Aristoteles, Boeddha, Confucius, Mohammed, Ignatius de Loyola, Dante, Gandhi, Martin Luther King, Moeder Theresa, Mandela, enz. Het zijn stuk voor stuk mensen die de wijsheid van bewustwording hebben toegevoegd aan ons bestaan door zichzelf en het eigenbelang veelal op te offeren ten behoeve van de zoekende en lerende mens.

Nu hebben wij een stadium bereikt waarin het hogere bewustzijn een groter gemeengoed lijkt te worden van de mensheid. Hierdoor staat volgens mij de hele maatschappij op het punt van een historische doorbraak. Uit deze doorbraak wordt een nieuwe samenleving geboren, een wereldmaatschappij die op geheel andere waarden is gebaseerd en gestructureerd dan de zoektocht van de mensheid sinds haar eerste doorbraak zo'n 250.000 jaar geleden.

Prof. Paul de Blot refereert in zijn voorwoord naar de dualiteit van Yin en Yang die samen een geheel vormen. Binnen de universele diversiteit, waarin de mens slechts een evolutionair onderdeel is, is die eenheid van constante balans sterk zichtbaar. Het universum is door permanente aanpassing altijd in balans, wat er ook gebeurt. Dit universum weerspiegelt zich ook in het menselijke bestaan door de du-

DEEL 1: ER WAS EENS... DE MENS

Het begon allemaal enkele miljoenen jaren geleden toen het lot van de genetische evolutie de eerste mensachtigen voortbracht. Er waren op dat moment verschillende soorten in ontwikkeling die alle veel weg hadden van aapachtigen. Wat ons van de apen onderscheidde was nog niet erg duidelijk, behalve misschien dat wij wat rechterop liepen en de wereld om ons heen op een andere manier gingen beschouwen dan alleen voor voedselinzameling, zelfbehoud en voortplanting. De verschillende soorten ontwikkelden zich gedurende miljoenen jaren naast en door elkaar. De aarde was groot en de trektocht voor voedsel bracht ons uiteindelijk naar de meest afgelegen plekjes van de planeet. Daar hadden wij in die tijd van "overleven" natuurlijk geen besef van, maar de variëteit van onze leefomgeving, schaarste en overvloed van voedsel, de uitdaging van de natuurlijke landschappen op ons pad, samen met de vijandige ontmoetingen met andere dier- en menssoorten, hielp ons vooruit in ons trek én denkvermogen. We leerden ons creatieve vermogen te benutten voor het bedenken van allerlei instrumenten en oplossingen voor vooruitgang.

Ons onderscheidend vermogen van de aap en andere menssoorten versterkte zich naarmate die creativiteit zich verder ontwikkelde. De slimste, de snelste, de sterkste of de agressiefste kreeg nu eenmaal meer overlevingskansen dan de anderen. Geef deze soort ook slimme hulpmiddelen in handen, dan ontstaat er een heerschappij. Eén soort bleek daarin uit te blinken en wist uiteindelijk de andere menssoorten te verdringen. Dat waren wij.

Er zullen ongetwijfeld nog wel meer factoren een rol hebben gespeeld in de natuurlijk selectie van de soorten, maar uiteindelijk bleef de huidige mens toch over. Behalve onze slimme creativiteit, natuurlijke agressie als overlevingsdrang en de speciale bouw van ons lichaam, waren wij niet veel anders in ons gedrag dan de vele andere diersoorten die in groepjes rondzwierven en in grotten of holen zich verschuilden voor het donker, voor de nestveiligheid en tegen het weer. We waren ons sterk bewust van ons bestaan en van de complexiteit van de natuur om te leven en overleven. We maakten gebruik van allerlei voorwerpen om bepaalde taken te verrichten en ons leven gemakkelijk te maken. De levensverwachting van een volwassen mens was gemiddeld zo'n 30 jaar.

De grote wereld was vol met agressies tegen ons bestaan. Niet alleen de andere diersoorten vormden een bedreiging maar ook de planten waren niet altijd even eetbaar, sommigen zelfs dodelijk giftig. Het weer had enorm veel verschil-

lende kanten die met veel ontzag moeten zijn ervaren door de vroegste mens. De nacht, de wind, stormen, de warmte en het licht in de zomer, de koude en het donker in de winter, regen, vulkanen, aardbevingen, overstromingen, bliksem, bosbranden, vuur enzovoort. Het moeten allemaal wel monsters hebben geleden die ineens uit het niets konden aanvallen. Het is daarom ook niet verwonderlijk dat de zelfbewuste mens zich uit angst is gaan afvragen hoe dat nu allemaal zit? Wie bepaalt het weer, het gedrag van de omgeving, het lot van de mens? Dat men daarbij de natuur allerlei menselijke eigenschappen, zoals rust, slaap, boosheid, haat, woede, vruchtbaarheid heeft gegeven is een logisch gevolg. Natuurlijk kregen deze menselijke eigenschappen uiteindelijk ook allerlei benamingen, waardoor de mens het gevoel kreeg te worden geregeerd door een grote groep onzichtbare onsterfelijke supermensen met grollen en grillen die wij in ons oerzelf herkennen. De natuur werd een spiegel van ons eigen gedrag door het in leven roepen en eren van allerlei goden waar wij dienstbaar aan moesten zijn voor ons welzijn.

Vuur!

Vuur kon door de agressie waarmee het zich uit in de natuur de angst inboezemen van de meest stoere jagers en vechtersbazen. Toch is er een moment geweest dat iemand de moed heeft gehad een brandende tak op te pakken en er iets mee te doen. Of iemand stak een stuk gras in brand toen hij of zij met stukken steen bezig was om handbijlen te maken.

Het besef dat men vuur kon maken, gebruiken en beheersen moet de vroege mens een gevoel van goddelijke macht hebben gegeven. Het heeft een hele lange tijd geduurd voordat de beheersing van vuur een algemeen goed was binnen alle menselijke groeperingen die rondzwierven door de immense natuur. Maar toen dat eenmaal zo ver was, bleek het een doorbraak voor het menselijke bestaan. We noemen dit de eerste kwantumsprong in ons bewustzijn, een sprong die ons definitief duidelijk maakte dat wij "speciaal" zijn, anders dan de rest van de omgeving, nog machtiger. Wie anders beheerst vuur?

Ineens ontwikkelde de mens zich veel sneller.

Doen en Zijn

Uit bovenstaande verhaal blijkt dat de mens, net als vele andere levende biologische soorten, experimenteert met het bestaan door nieuwe dingen uit te proberen die ons kunnen helpen met onze vooruitgang. Wij verzamelen dit begrip onder de noemer "het doen". Instinctief iets doen is een gedrag dat genetisch wordt bepaald per soort zonder dat men er bewust over reflecteert, noch iets nieuws van leert. Het is aangeboren en door oefening perfectioneert men de vaardigheden, maar er komen geen nieuwe bij, behalve door natuurlijke selectie waardoor er een evolutie in de soort ontstaat.

Als men iets bewust doet, met een geheel eigen, unieke reden, erover nadenkt en er iets van leert, dan hebben wij

het over het doen vanuit de betekenis van het zelf-bewustzijn. Die complexe manier van experimenteren met het doen, erover nadenken, leren en eventueel het doen aanpassen, is een kwaliteit die bij niet al te veel soorten voorkomt, maar toch veel vaker dan we denken. Er zijn ook vissoorten, vogelsoorten, dieren die leren omgaan met hulpmiddelen en instrumenten die ze zelf bedenken en de kennis doorgeven aan soortgenoten. Zij ontwikkelen zich niet door zich aan te passen aan de veranderende omgeving maar proberen de omgeving naar hun hand te zetten door de inzet van kennis, hulpmiddelen en instrumenten. Zij beschikken dus ook over een zelf-bewustzijn, een leervermogen door over zichzelf en de omgeving na te denken.

De ontdekking van onze kwaliteit vuur te beheersen stimuleerde ons zelfbewustzijn extra. Wij konden ineens veel sterkere en grotere dieren op afstand houden. Het werd mogelijk eten te bereiden en dit te nuttigen op een veiliger manier. Hierdoor werd ons leven misschien met meerdere jaren verlengd, waardoor we meer tijd kregen om te leren omgaan met dit zelfbewustzijn en leervermogen. Het werd mogelijk ons op koudere plaatsen te vestigen, ons te warmen en de duisternis te verlichten. Kortom, het leven van de mens werd ineens heel anders. Wij kregen het machtige gevoel afstammeling te zijn van de natuurlijke goden die ons zoveel angst hadden ingeboezemd voorheen. Dat besef van eigenheid, van de unieke persoonlijkheid, van de kracht van het

leren en de zelfbeschouwing, noemen we “het zijn”.

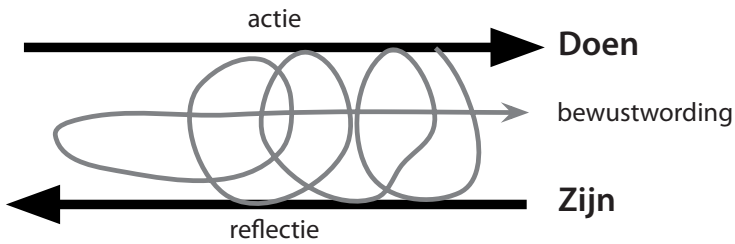
Dat zijn geeft ons een eigen, geheel unieke identiteit, een set vaardigheden die wij kunnen benutten in ons samenzijn met andere soortgenoten en in de aanpassing van de omgeving aanpassen voor ons eigenbelang. Zo kon dit bewustzijn ons doen gaan aansturen om de overlevingskansen te vergroten terwijl overvloed en veiligheid werden toegevoegd als relatief beheersbare elementen van ons bestaan.

Het is eenvoudig in te zien dat ons leven gaandeweg ook steeds complexer werd. Met het vuur kwam ook kleding, bijlen, wapens, rollende stenen, boomstammen, drijvende boten, het huis, het wiel, de stad, de trein en uiteindelijk internet, telefonie, het vliegtuig. Hoe complexer ons leven des te complexer werd ook onze samenleving.

Bij elke nieuw experiment dat innovatieve mogelijkheden toevoegde aan ons bestaan moeten we ook nadenken over onze identiteit en bijbehorend gedrag. Wat zijn wij nu eigenlijk? Zijn wij een dier? Zijn wij een god? Zijn wij iets speciaals? Waarom kunnen wij dingen die andere soorten niet kunnen? Zijn wij sterfelijk of onsterfelijk? Hoe gaan wij met onszelf om? Hoe hanteren wij onze macht? Hoe organiseren we onszelf? Wat is vooruitgang?

Het werd niet gemakkelijk meer om mens te zijn. Ons bewustzijn en de consequenties van ons gedrag brachten ons steeds in verwarring over wat we nodig hadden om te leven,

te overleven en de macht die ons was toebedeeld om over andere soorten, de natuur en onze medemens te heersen. Wij overstegen met ons bewustzijn het instinctieve met verwarring tot gevolg. Dat opende de evolutionaire noodzaak tot zintuiglijke communicatie voor overleg en beeldvorming door spraak, tekens, creatieve kunst en uiteindelijk schrift.

Door te doen en erover terug te reflecteren ontwikkelen wij ons bewustzijn

Door dingen te ondernemen vanuit noodzaak, nieuwsgierigheid, angst of plezier ontwikkelen wij een ervaringspatroon. Door erover na te denken leren wij. Zo groeien kinderen bijvoorbeeld op door te spelen. Zij zoeken steeds de uitersten op van hun eigen kunnen, kijken dingen af van andere kinderen en volwassenen en verleggen zo steeds hun grenzen totdat zij een graad van lichamelijke volwassenheid hebben. In de opgroeiende ontwikkeling van onze kinderen zien wij onze hele ontwikkeling. Kijk naar hun verwondering over het leven dat ons omringt, de fascinatie van het kind voor vuur en de creatieve aantrekkingskracht van water en zand.